

שתמצוץ ממנו.

אם נתיישרה דעתה — מוטב, ואם לאו — מאכילין אותה רוטב עצמה.

ואם נתיישרה דעתה — מוטב, ואם לאו — מאכילין אותה שומן עצמו.

לפי שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים.

עבודה זרה — מנלן?

דתניא, רבי אליעזר אומר: אם נאמר [דברים ו] "ואהבת את ה' אלהיך בכל נפשך" — למה נאמר שיש לאהוב אותו גם "בכל מאדך [ממונך]"? ואם נאמר "בכל מאדך" — למה נאמר "בכל נפשך"?

והרי היה לו לכתוב לומר רק את החביב על האדם מבין שניהם, ונדע, מ"כל שכן" שחייב האדם למסור הן את נפשו והן את ממונו על קידוש ה'!?

אלא, אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו — לכה נאמר "בכל נפשך".

ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו — לכה נאמר "ובכל מאדך".

גילוי עריות ושפיכות דמים — מנא לן שיהרג האדם ואל יעבור?

דתניא, רבי אומר: נאמר בנערה המאורסה שנאנסה: [דברים כב] "כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש — כן הדבר הזה".

וכי מה ענין למדנו מרוצח לנערה המאורסה?

אלא, הרי זה, דין רוצח האמור בפרשת נערה המאורסה, בא ללמד עליה, וכפי שיתבאר להלן, ונמצא גם למד ממנה:

ותחילה מבארת הברייתא כיצד רוצח למד מנערה המאורסה:

מה נערה המאורסה ניתן רשות למציל להצילה מהאדם הרודף אחריה לבוא עליה, אפילו במחיר הריגת נפשו של הרודף [ודין זה מבואר בפרשה זו, שנאמר "צעקה הנערה המארסה, ואין מושיע", ומשמע שאם יש לה מושיע, יכול הוא להושיעה בכל ענין, ואפילו בהריגת הרודף] — אף רוצח, הרודף אחר אדם לרוצחו, ניתן להצילו לנרדף במחיר הריגת נפשו של הרודף.

ועתה מבארת הברייתא כיצד מלמד דין רוצח על דין נערה המאורסה:

מה רוצח, כאשר עומדת בפני האדם לרוצח את חבירו כדי להציל נפשו — יהרג האדם, ואל יעבור על איסור רציחה כדי להציל עצמו.

אף נערה המאורסה, אם אמרו לו לאדם שיבוא על נערה המאורסה או שיהרגו אותו — יהרג, ואל יעבור!

ורוצח גופיה, שיהרג ואל יעבור — מנא לן? ב-ב-ב

סברא היא. כמו דהוא דאתא לקמיה דרבא.

אמר שאל ליה לרבא: אמר לי מרי דוראי, שליט הכפר: "קטליה לפלניא, הרוג אדם פלוני, ואי לא תהרגנו — קטילנא אקטול לך אותך" — האם מותר לי להורגו כדי להציל נפשי?

אמר ליה: נקטלך יהרגך ולא תקטול אותו!

כי מאי חזית כמה ראית דדמא דידך שהדם שלך סומק טפי, אדום יותר משל חברך, ולכן יש להעדיף את הצלת דמך מהצלת דמו!?

דילמא דמא דההוא גברא — סומק טפי!

והיינו, כיון שההיתר לעבור עבירה כדי להציל את נפש נלמד מדברי הכתוב "אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", ודרשינן: ולא שימות בהם, הרי טעמו של ההיתר הוא לפי שחביבה בעיני המקום חיות הנפש של אדם מישראל יותר מן המצוות, אבל כאשר בין כה וכה תהרג נפש מישראל, אין היתר לעבור ולהרוג, כי למה יהיה דמך חביב על המקום יותר מדם חברך.

ההיא עוברת אשה מעוברת דארהא, שהריחה ריח מאכל ביום הכיפורים. **אתו לקמיה דרבי לשאול אם מותר להאכילה.**

אמר להו: זילו, לכו, ולחושו לה דיומא דכיפורי הוא.

לחושו לה, ואילחישא, קיבלה את הלחישה, ולא היתה צריכה לאכול כי פסקה תאותו של העובר לקבל מזון ממעי אמו.

קרי עליה רבי על אותו עובר את הפסוק [בירמיהו א] "בטרם אצרך בבטן — ידעתוך".

נפק מינה יצא ונולד רבי יוחנן.

ההיא עוברת דארהא, אתו לקמיה דרבי חנינא.

אמר להו: לחושו לה, ולא אילחישא.

א-ג קרי עליה [תהלים נח] "זרו רשעים מרחם".

שהרשעים נעשו זרים ומתנכרים לאביהם שבשמים כבר בצאתם מרחם אמם.

נפק מיניה שבתאי "אצר פירי", שהיה אוצר את הפירות כדי להפקיע שעריהן.

שנינו במשנה: **חולה מאכילין אותו על פי בקיאיין.**

אמר רבי ינאי: אם חולה אומר צריך אני לאכול, ורופא אומר אינו צריך — שומעין לחולה.

מאי טעמא? [משלי יד] "לב החולה יודע מרת נפשו".

ומקשינן: **פשיטא** שמותר לו לחולה המרגיש בעצמו שהוא צריך לאכול שלא להתענות.

ומשנינן: **מהו דתימא** שהרופא קים ליה טפי ביכולתו להתענות, **קא משמע לן** שאפשר לסמוך על הרגשת החולה גם כנגד הרופא.

עוד אמר רבי ינאי: אם רופא אומר צריך לאכול וחולה אומר אינו צריך — שומעין לרופא.

מאי טעמא? **תונבא,** הרגשת שטות מחמת החולי, **הוא דנקיט ליה,** שתפסתו לחולה רוח שטות, ולכן הוא מסרב לאכול למרות שהוא חייב לאכול.

ומוכיחה הגמרא נגד רבי ינאי ממשנתנו:

תנן: חולה — מאכילין אותו על פי בקיאיין.

ומדייקת הגמרא: **רק על פי בקיאיין — אין,** אכן מאכילין אותו.

אבל על פי עצמו — לא.